

Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer (08.01.1931 - 11.06.2023)

Ali KILCI

Sanat Tarihi Uzmanı, Emekli Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye,
alikilci51@gmail.com (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

Mimarlık tarihi uzmanı Orhan Cezmi Tuncer, Türk Mimari Eserleri ve tarihi konularındaki eserleriyle kültürümüze önemli katkıda bulunmuştur. Yazdığı eserler alanında ana kaynak özellikleri taşır. Üniversite hocalığı sırasında yetiştirdiği mimarlar ve onlara arasından çıkan akademisyenler, Vakıflar Genel Müdürlüğünde ve sonrasında hazırladığı vakıf eski eser projeleri onun gurur kaynağı olmuştur. Hocamızı 11 Haziran 2023 günü kaybetmek sevenlerini üzmüş, eserleri miras kalmıştır.

Diyarbakır'ın yerli ailelerinden olan Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer 1931 yılında doğmuş, ilk ve orta öğrenimini Diyarbakır'da tamamlamıştır. 1956'da İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinden mimar olarak mezun olmuştur. Diyarbakır'da DSİ ve Belediye'de bir müddet çalışmış, daha sonra 1961-1965 yıllarında Diyarbakır'da büro açıp serbest olarak mimarlık yapmaya başlamıştır. Bu sırada çok sayıda çizdiği mimari projeler arasındaki Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait bölgedeki önemli tarihi yapıların rölöve-restorasyon projelerini hazırlamış ve onların İdarece beğenilmiş olması onun Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde mimarlığa başlamasının yolunu açmıştır. Hocanın mimariye yatkınlığı serbest elle çizdiği projelerde kendini göstermiş, babasının Diyarbakır'ın eski fotoğrafçılarından biri olması, bu alanda daha titiz olmasını sağlamıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Ankara'daki merkezinde 23 Şubat 1966 tarihinde dönemin Abide ve Yapı İşleri Dairesi Başkanı Ekrem Demirtaş, Genel Müdür Nihat Danışmanla görüşüp, Abide Şubesi Müdürü mimar Nedim Onat ile çalışmaya başlamıştır. Burada vakıf eski eserler için hazırladığı projelerin uygulamalarını da yaptırmış pek çok eserin ihyasını yürütmüştür. Bu dönemde uğraştığı mimari eserler arasında bilhassa kümbetler üzerine yoğunlaşmıştır. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğünde Abide ve Yapı İşleri Dairesi Rölöve Şefi, Mütihazsıs Müşavirlik görevlerini yürütürken, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde başladığı doktorasını 1976 yılında tamamlamıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde çalıştığı sırada, 1980 yılında kadrolu olarak geçene kadar, İdareden muvafakat alarak öğretim görevlisi olarak üniversitede de ders vermiştir.

Orhan Hoca ile 1979 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğünde çalışmaya başlamamla tanıştık. Bir müddet birlikte çalıştıktan sonra, 1980 yılında Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesine geçtikten sonra da görüşmelerimiz devam etti. Esasen hoca Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgisini hiç kesmedi. Sürekli gelip gitti, problemleri konuları çözmeye yardımcı olmaya çalıştı. Hocanın üniversitedeki dostları yanında, Vakıflar Genel Müdürlüğünde birlikte çalıştığı arkadaşları ile hayatı boyunca ilgisini sürdürdü. Bu durumu bize, "1980 yılında Ankara Devlet Mimarlık Akademisine geçtim. Vakıflardan ayrılısam da hayatımı renklendiren ve geçimimi sağlayan Genel Müdürlükle ilişkiğimi hiç kesmedim. Her Vakıf Haftası'na katıldım. Vakıflar Dergisine yazılar yazdım. Bugün bu kurumun üyesi olmanın zevkini ve gururunu yaşadım. Herhalde banilerin hayır dualarını almış bulunuyorum." şeklinde izah etmişti.

Vakıflar Genel Müdürlüğündeki çalışmaları sırasında mutata işlerinin yanında Mimar Orhan Cezmi Tuncer pek çok teknik elemanın mesleğini öğrenmesine yardımcı olmaya çalışmış, ama mesleğini ciddiye almayan, sadece günlük bir iş olarak gören kişilerle de pek ilgilenmemiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğünde ayrılmadan önce başlayan, harap haldeki Sivas Gök Medrese ile ilgisi, Üniversiteden emekli olduktan sonra yapının restorasyonu tamamlanıncaya kadar sürdü. Sağlığında Gök Medresenin Müze olarak açılışını da gördü.

Vakıflar Genel Müdürlüğünden 1980’da ayrılarak Ankara Devlet Mühendislik Mimarlık Fakültesine geçen Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer burada Restorasyon Bilim Dalını kurmuştur. Burası daha sonra Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi haline gelmiştir. 1982 de doçent, 1992’de profesör olan Hoca, emekli olana kadar sayısız mimara hocalık yapmış, akademisyenliği seçen talebelerine yüksek lisans ve doktora yaptırarak çok sayıda uzman yetiştirmiştir. Bu dönemde Selçuklu ve Osmanlı Dönemine ait mimari eserler ve konular üzerine çok sayıda, hacimli kitap, makale yazmış, belgesel programlara danışmanlık yapmıştır.

Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer’in yazdığı kitaplar: Anadolu Kümbetleri I (Selçuklu Dönemi), Ankara 1986, Anadolu Selçuklu Mimarisi ve Moğollar, Ankara 1986, Kayseri Sahabiye Medresesi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, Anadolu Kümbetleri II (Beylikler ve Osmanlı Dönemi), Ankara 1991, Anadolu Kümbetleri III (Beylikler ve Osmanlı Dönemi), Ankara 1992, Diyarbakır Camileri, Ankara, 1996, Diyarbakır Evleri, Ankara, 1999, Diyarbakır Kiliseleri, Diyarbakır Belediyesi Yayınları, Ankara, 2003, Ankara Evleri, Ankara 2003, Anadolu Kervan Yolları, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2008, Sivas-Gök Medrese (Sahip Ata Fahrettin Ali Medresesi), Ankara, 2008,- Diyarbakır Surları, Diyarbakır, 2012, Diyarbakır Sur içi Anıtları ile Köşkler ve Bağ Evleri, Diyarbakır, 2012. Orhan Cezmi Tuncer, Makaleler: Vakıflar Dergisinden Seçmeler, Ankara,2019. Anadolu Kümbetleri gibi bazı kitaplarını kendisi bastırıştır.

Memleketi Diyarbakır’a vefasını unutmayan Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer 1990’lı yıllarda Diyarbakır Dicle Üniversitesine geçmiş, bir müddet mimarlık Fakültesinde ders vermiştir. 1991 yılından itibaren 10 yıl süreyle Diyarbakır Bölge Koruma Kurulu üyelik ve başkanlığını yürütmüştür. Bu sırada kurula götürdüğümüz projelerde Vakıflar Genel Müdürlüğünü bilmeyen üyelere karşı haklı olduğumuz konularda bizi savunmuştur. Hoca 5 yıl Kültür Varlıkları Yüksek Kurulu üyeliğinde bulunmuştur.

Orhan Hoca emekli olduktan sonra birkaç haftada bir bizi ziyarete gelmiş, arkadaşlarımızla birlikte sohbetlerimiz olmuştur. Bunlardan birinde yaptığım söyleşiyi daha sonra arkadaşlarımızla makale olarak hazırlamıştık.

Her fani gibi 11.06.2023 günü Ankara’da vefat eden Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer, Ankara Gölbaşı Mezarlığında ailesi ve sevenleri tarafından kılınan namazla defnedilmiştir. Allah gani gani rahmet eylesin.

KAYNAKÇA

Ayan, Dursun. *Selçuklu Mimarisi Üzerine Orhan Cezmi Tuncer İle Söyleşi*. İstanbul 2012.

Dişli, Gülşen - Gökçe Günel, Ali Kılıcı, “Orhan Cezmi Tuncer ile Vakıflarda Elli Yıl”. *Vakıf Restorasyon Yıllığı* (2015). 17-31.

Bayram, Sadi. “Mimarimize Hizmet Eden Hoca Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer”. *Şehir ve Kültür* 109 (2023). 64-65.

Manisa, Merkez, Kurşunlu Han Dosyası Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

İstanbul 2012 Vakıf Haftası

2015 Vakıflar Genel Müdürlüğü